

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В даній статті автор робить спробу проаналізувати можливості, наявні, згідно з чинним законодавством, у різних суб'єктів економічних досліджень щодо отримання інформації про діяльність підприємств, яка не знаходиться у відкритому доступі – для внесення коректив у систему показників діяльності підприємства, з метою зберегти баланс між повнотою даної системи та доступністю даних, потрібних для її формування.

Ключові слова: система показників оцінки експортного потенціалу підприємства, інформація про діяльність підприємства, відкрита інформація, комерційна таємниця, законний доступ до інформації.

MAXIM CHUBAR

Khmelnyskyi national university

LIMITED ACCESS ENTERPRISE ACTIVITY DATA USE FOR THE SCIENTIFIC ECONOMIC RESEARCH

Abstract – In this article the author tries to conclude an analysis of the possibilities that are given, according to the current laws, to the different subjects of economic studies or research for acquiring limited access enterprise activity data. According to the Ukrainian law, any enterprise activity information which isn't included in the list of economic data that is prohibited for classifying, can be given the status of "commercial secret" of the enterprise by its owner or owners. That means the abovementioned data becomes unavailable for the purpose of scientific studies.

The analysis is concluded by author to clarify the legal ways of obtaining the limited access enterprise activity information by the different subjects (persons, companies, state services and departments) to create a system of enterprise activity indicators that is formed on the basis of legitimately obtained data as well as balanced between the most full enterprise activity highlight possible and the relative ease of obtaining that data.

Unfortunately it turns out that the full access to the economic activity data of the enterprises is granted only to some state departments which maintain administration and control of economic activity in Ukraine. Therefore, for some limited access data the only legitimate way of obtaining is personal agreement with the owner or owners of the enterprise which means the efforts of balancing and improving the enterprise activity indicators system depend to a large extent, on the personal skills of the researcher needed to make an owner-scientist data transfer deal.

Key words: enterprise's export potential indicators system, enterprise activity information, free access information, commercial secret, legitimate information access.

Постановка проблеми. Дослідження експортного потенціалу підприємств вимагає створення збалансованої між повнотою відображення усіх аспектів діяльності підприємства та простотою отримання необхідних даних про цю діяльність системою показників оцінки експортного потенціалу. Чинне українське законодавство надає різним суб'єктам оцінки стану та діяльності підприємств різні можливості доступу до інформації про згадані параметри підприємств. Вітчизняні нормативні акти, що регулюють сферу захисту даних з обмеженим доступом, не передбачають можливості надання науковцям, так само, як й іншим особам та організаціям, що не є представниками державних контролюючих органів, доступу до інформації, якій власник/власники досліджуваного підприємства вирішили за потрібне надати статус комерційної таємниці.

Таким чином, можливості формування науковцями скільки-небудь повної системи показників експортного потенціалу підприємства значно обмежені, так як більша частина даних про експортно-імпорتنу діяльність не підлягає обов'язковому оприлюдненню і може бути доступна лише для службового використання працівниками уповноважених на те державних служб.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки метою даної статті є аналіз законодавства для вирішення проблеми проведення економічних досліджень, вона, радше, базується на аналізі законів та підзаконних актів чинного вітчизняного законодавства. Проте, в даному дослідженні використані праці за авторством наступних науковців: Савченко В. Я., Петраков Я. В., Рядська В. В., Бондар О. В., Вашук Я. П., в працях яких надається тлумачення певних аспектів та розгляд існуючих колізій законодавства, яким регламентується порядок доступу до інформації з обмеженим доступом про діяльність суб'єктів господарювання.

Мета статті – проаналізувати відмінності у можливостях різних суб'єктів, що потребують збору та обробки інформації з обмеженим доступом про діяльність суб'єктів господарювання, щодо надання їм законного права на вищезазначені дії. Виходячи з результатів аналізу, охарактеризувати наявні для науковців як фізичних осіб способи отримати необхідні дані щодо стану та динаміки експортно-імпорتنної діяльності підприємств за певний часовий період, для створення збалансованої системи показників оцінки експортного потенціалу підприємства.

Основна частина дослідження. В процесі виконання економічного дослідження експортного потенціалу суб'єктів господарської діяльності для створення механізму підвищення даного потенціалу, необхідно розробити адаптовану для виконання цього завдання систему показників оцінки. Вона має

відображати усі аспекти діяльності підприємства, що впливають на його експортну діяльність, а також відповідати деяким іншим загальним вимогам до методик та систем показників оцінки діяльності підприємств, як-то повнота, простота збору даних, можливість застосування в умовах обмеженості часу на виконання дослідження та ін.

На нашу думку, необхідно ввести та явно виділити серед вимог до такої системи ще одну – законність отримання даних про господарську діяльність підприємства. Незважаючи на те, що така вимога може здатися аксіомою, що не потребує окремого розгляду, тим не менше, в дослідженнях економічної діяльності суб'єктів господарювання цей момент дуже часто опускається, хоч вітчизняне законодавство чітко розмежує інформацію про економічну діяльність різноманітних суб'єктів господарювання на певні категорії, як наприклад, державна таємниця, комерційна таємниця, інформація у відкритому доступі, інформація, що є обов'язковою до опублікування. До останньої категорії належить, фінансова звітність таких суб'єктів господарювання: «... публічні акціонерні товариства, підприємства-емітенти іпотечних облігацій, іпотечних сертифікатів, облігацій підприємств і сертифікатів фондів операцій з нерухомістю, а також професійні учасники фондового ринку, банки, страховики та інші фінансові установи ...» [1], для забезпечення потенційним вкладникам можливості економічно обгрунтованого, усвідомленого вибору щодо напрямку вкладення власних коштів.

У даній роботі будуть розглянуті можливості доступу різноманітних користувачів до інформації про діяльність підприємства, що має статус «комерційної таємниці». Комерційна таємниця відрізняється від державної таємниці тим, що можливість надання статусу «комерційна таємниця» тим чи іншим даним є виключно у власника (власників) підприємства (за деякими обмеженнями, визначеними у чинному законодавстві).

Зазначимо, що комерційна таємниця – це секретна інформація, що є невідомою та не легкодоступна для осіб, що зазвичай мають справу з тим видом інформації, до якого вона належить, в зв'язку з цим має комерційну цінність та охороняється від несанкціонованого доступу її законним власником. Статус комерційної таємниці інформація може набувати вибірково.

Всі майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, що законно надала їй такий статус (даною особою найчастіше є власник підприємства). Власник підприємства може надавати інформації про діяльність підприємства статус комерційної таємниці на власний розсуд, якщо вважає, що дана інформація економічно значуща для здійснення підприємством власної діяльності, а її розголошення може негативно вплинути на цю діяльність [2; 3].

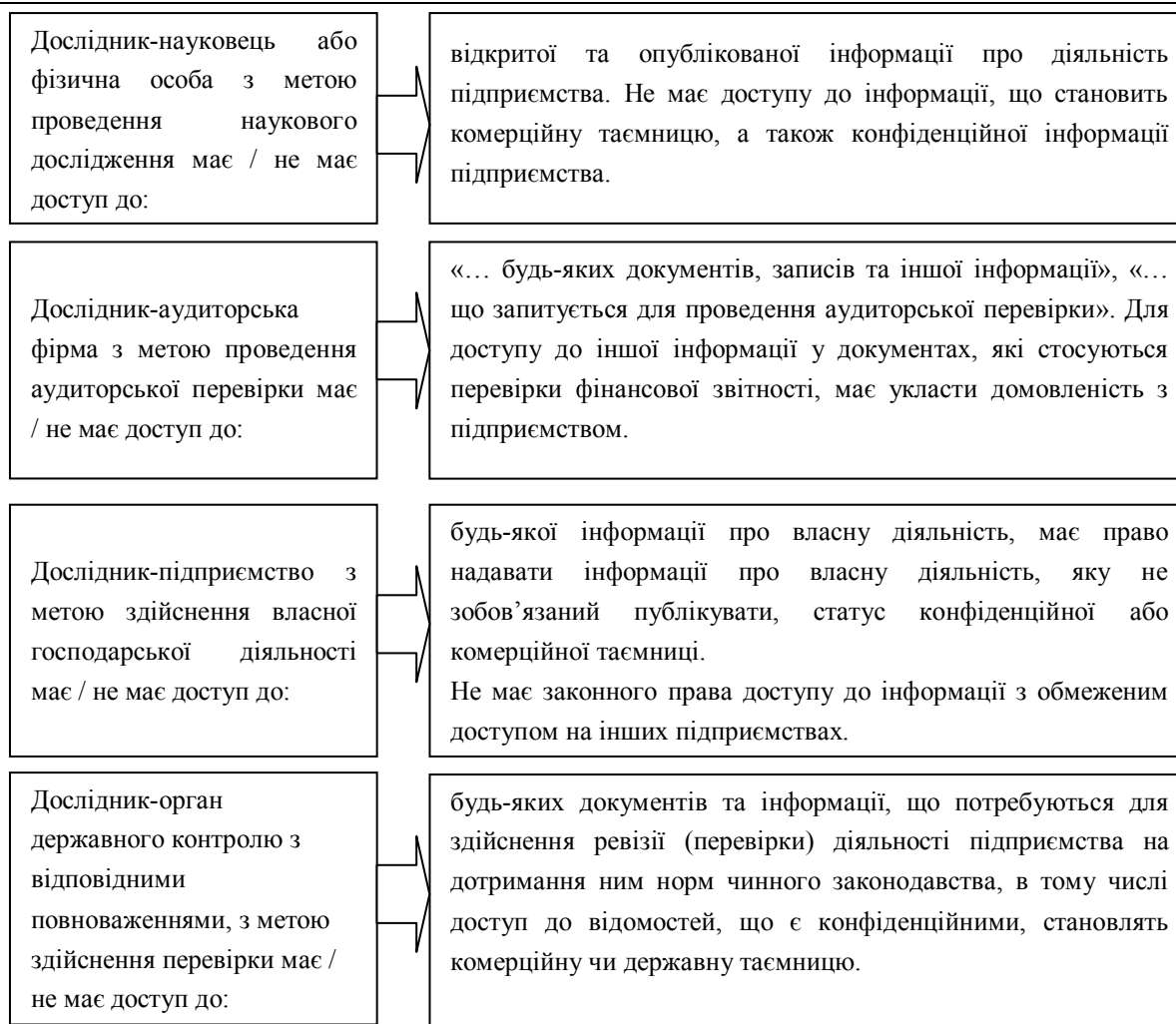
Статус комерційної таємниці не може бути присвоєно таким даним про діяльність підприємства: установчі документи, дозвільні документи на проведення певних видів економічної діяльності, відомості, передбачені всіма формами державної звітності, відомості про чисельність, склад, заробітну плату робочої сили, наявність вільних робочих місць, податкова звітність, дані про порушення підприємством норм техніки безпеки, екологічного законодавства, інших нормативно-правових актів України, відомості щодо платоспроможності підприємства, відомості про участь посадових осіб підприємства в будь-яких організаціях, що займаються підприємницькою діяльністю.

Проте ці дані також можуть бути вилучені з вільного доступу для потреб наукових економічних досліджень, тому що підприємства зобов'язані передавати згадані відомості уповноваженим на їх отримання та використання органам державної виконавчої влади, органам державного контролю та охорони правопорядку, іншим юридичним особам згідно з чинним законодавством і мають право відмовляти у їх наданні іншим особам, до яких належать і науковці [4].

Система показників оцінки експортного потенціалу залежить від того, які дані про діяльність підприємств дослідник може використовувати, згідно з чинним законодавством, а також від його наукових потреб. Можливості доступу різних користувачів до інформації про діяльність підприємств з обмеженим доступом наступні (рис. 1).

Отже, доступ до всього масиву інформації про діяльність підприємства, яку воно прямо не зобов'язане публікувати, можуть гарантовано мати, окрім власників підприємства, лише уповноважені на такий доступ згідно з чинним законодавством представники державних органів та служб, інші фізичні та юридичні особи, а також працівники підприємства, до службових обов'язків яких входить робота з цією інформацією. Відповідно, єдиним законним способом використання даного масиву інформації для потреб наукового дослідження є отриманий виконавцем дослідження дозвіл власника підприємства на таке використання.

Висновки. Неможливість законного використання всього масиву існуючої на підприємстві звітності про його діяльність незалежним науковим дослідником значно обмежує можливості розширення системи показників ЕПП, переводячи вирішення даного питання в соціально-психологічну площину відносин «власник – дослідник», змушуючи дослідника вдаватись до приблизних експертних оцінок не тільки тих аспектів діяльності підприємства, які неможливо чи дуже складно оцінити за допомогою кількісних методів, а й тих, інформацію щодо яких підприємство правомірно відмовилось надати.

* Створено на основі матеріалів джерел [5–10]

Рис. 1. Доступ до інформації про діяльність підприємства залежно від суб'єкта дослідження

Результати проведеного дослідження можуть бути використані для більш точного визначення показників, які можуть бути використані дослідниками під час вивчення економічно-господарської діяльності підприємств. Відтак, перспективою подальших досліджень може бути, зокрема, створення удосконаленої системи показників експортного потенціалу підприємства.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України № 3332-VI (3332-17) від 12.05.2011. – ст. 14, ч. 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Ващук Я. П. Що таке комерційна таємниця? / Я. П. Ващук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://patent.km.ua/ukr/articles/i272>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (ред. чинна з 09.06.2013). – ст. 505, 506 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030435.html
4. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.1993, № 611 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF>
5. Савченко В. Я. Аудит : [навч. посібник] / Савченко В. Я. – [2-е вид., без змін]. – К. : КНЕУ, 2009. – 316 с.
6. Рядська В. В. Аудит : [навч. посібник] / В. В. Рядська, Я. В. Петраков. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 416 с.
7. Інша інформація в документах, які стосуються перевіреної аудитором фінансової звітності підприємства. Національні нормативи аудиту : норматив № 27, п. 9. Рішення Аудиторської палати України від 18.12.1998 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.teraudit.com.ua/study/audit_27.php
8. Про інформацію : закон України № 2938-VI (2938-17) від 13.01.2011. – ст. 20, 21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

9. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент : [навч. посіб.] / Бондар О. В. – [2-е вид., перероб та доп.] – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 388 с.

10. Про організацію та проведення контрольних заходів щодо фінансово-господарської діяльності на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Міністерства вугільної промисловості України та щодо яких Міністерство здійснює корпоративне управління : інструкція Міністерства вугільної промисловості України : затверджена Наказом Міністерства вугільної промисловості України № 200 від 08.06.2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0200644-07>

References

1. Pro buhgalters'kij oblik ta finansovu zvitnist' v Ukraїni : zakon Ukraїni № 3332-VI (3332-17) vid 12.05.2011. – st. 14, ch. 4 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Vashhuk Ja. P. Shho take komercijna taemnicja? / Ja. P. Vashhuk [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : <http://patent.km.ua/ukr/articles/i272>
3. Civil'nij kodeks Ukraїni vid 16.01.2003 № 435-IV (red. chinna z 09.06.2013). – st. 505, 506 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030435.html
4. Pro perelik vidomostej, shho ne stanovljat' komercijnoї taemnici : postanova Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 09.08.1993, № 611 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF>
5. Savchenko V. Ja. Audit : [navch. posibnik] / Savchenko V. Ja. – [2-e vid., bez zmin]. – K. : KNEU, 2009. – 316 s.
6. Rjads'ka V. V. Audit : [navch. posibnik] / V. V. Rjads'ka, Ja. V. Petrakov. – K. : Centr uchbovї literaturı, 2008. – 416 s.
7. Insha informacija v dokumentah, jaki stosujut'sja perevirenoї auditorom finansovoi zvitnosti pidpriemstva. Nacional'ni normativi auditu : normativ № 27, p. 9. Rishennja Auditor's'koї palati Ukraїni vid 18.12.1998 r. № 73 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : http://www.teraudit.com.ua/study/audit_27.php
8. Pro informaciju : zakon Ukraїni № 2938-VI (2938-17) vid 13.01.2011. – st. 20, 21 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
9. Bondar O. V. Situacijnij menezhment : [navch. posib.] / Bondar O. V. – [2-e vid., pererob ta dop.]. – K. : Centr uchbovї literaturı, 2012. – 388 s.
10. Pro organizaciju ta provedennja kontrol'nih zahodiv shhodo finansovo-gospodars'koї dijtal'nosti na pidpriemstvah, v ustanovah i organizacijah, shho nalezhat' do sferi upravlinnja Ministerstva vugil'noi promislovosti Ukraїni ta shhodo jakih Ministerstvo zdijsnjuje korporativne upravlinnja : instrukcija Ministerstva vugil'noi promislovosti Ukraїni : zatverdzena Nakazom Ministerstva vugil'noi promislovosti Ukraїni № 200 vid 08.06.2007 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0200644-07>

Рецензія/Peer review : 17.8.2013 р.

Надрукована/Printed : 8.9.2013 р.

Рецензент: проректор з НІПР Хмельницького національного університету, д. е. н., проф., акад. АН ВШ України Нижник Віктор Михайлович

УДК 338.658

К.В. ТРУХАЧОВА, Г.В. ЖОСАН
Херсонський національний технічний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ЗБАЛАНСОВАНОЇ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

В статті досліджено на теоретичному рівні узгодження економічних, екологічних, правових, соціальних цілей та інтересів учасників внутрішніх та зовнішніх бізнес-процесів з цілями підприємства, а також ієрархічного взаємоузгодження економічної, екологічної, правової, соціальної результативностей.

Ключові слова: соціальна відповідальність підприємства, учасники внутрішніх та зовнішніх бізнес-процесів, збалансована результативність

K.V. TRUKHACHOVA, G.V. ZHOSAN
Kherson National Technical University

CONCEPTUAL PROVISIONS OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF THE ENTERPRISE AS THEORETICAL BASIS OF THE BALANCED PERFORMANCE

Article purpose: research at theoretical level of coordination of the economic, ecological, legal, social targets and interests of participants of internal and external business processes with the enterprise purposes, and as hierarchical mutually coordination of economic, ecological, legal, social performance.

Fundamental obligations of the enterprise which form a pyramid are allocated in the article. On the basis of the concept of duties and the concept of stakeholders the main groups of the purposes of the enterprise and participants of internal and external business processes are allocated. The double pyramid "Hourglasses", and also a matrix of mutually coordination of results of activity of the enterprise according to internal and environment on a vector of the balanced productivity is made.

Keywords: social responsibility of the enterprise, participants of the internal and external business processes, balanced productivity

Вступ

На сучасному етапі економічного розвитку дотримання підприємством концептуальних положень